

Melléklet a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Versenyhez
2016/2017. tanév, Megyei/fővárosi forduló,
II. kategória, 9-10. évfolyam

1. részlet

Thuróczy Gergely (szerk.): Arany János és családja relikviái. Katalógus. Bp., Petőfi Irodalmi Múzeum, 2009, 95 p.

Ratzky Ríta: Arany János és tárgyi környezete

[...]

Arany János tárgyaitól

„Minden bizonnyal a költő gyerekkorából származik az a tulajdonsága, hogy az egyszerű tárgyakat és ruhadarabokat szerette. Ha valami díszesebb holmival ajándékozták meg, zavarba jött, szerénykedett. [...]

A parasztemberek bútorai elsősorban a mindennapi élet funkcióit szolgálják. [...] Ettől a szokástól Arany Jánosé már kezdetben is kissé eltért, minthogy az ő foglalkozása szobához kötött volt (házitanító, aljegyző, jegyző, tanár, akadémiai főtitkár). A berendezés sajátossága, hogy tükrözte foglalkozását: a tollforgatást, megtalálhatóak benne az írás helyéül szolgáló íróasztal és karosszék, valamint az íróeszközök: toll, tintatartó, tolltörölő, rongy, ceruza, papírvágó, vonalzó.

Legkorábbi tárgya, ami máig megmaradt, a diákládája. Ez fából készült, sok utazást megélt, ütött-kopott darab. [...]

Kedvenc időtöltése a dohányzás volt. Tárgyi hagyatéka is tükrözi Arany János pipázási szenvedélyét. Szerette a szép formájú pipákat, szeretett velük bíbelődni, azaz rendben tartani azokat. [...]

Könyvtára gazdagnak mondható. Ez természetes, minthogy tollforgató ember volt, tehát a könyv a foglalkozásához tartozott. Arany János könyvtárának feldolgozása az Arany kritikai kiadás munkálatai során megtörtént, a Nagyszalontán található könyvek széljegyzeteinek feldolgozása pedig folyamatban van. [...]

Technikai bevezető

Katalógusunk Arany János közgyűjteményekben őrzött tárgyainak teljes körű feldolgozását célozza. [...]

Katalógusunkban nem szerepelnek az Arany János életében készült ábrázolások. [...] A könyvek, kéziratok és írásos dokumentumok, ill. az Arany-kultusz részét képező tárgyak (részvéttáviratok, koszorúk stb.) kívül esnek jelen munka témáján, akárcsak az a 3 db nagykorösi replika (faasztal, fapad, fakarszék),

melyek a költő által használt eredeti tárgyak másolatai.

Relikviakatalógus

18. Arany János nagykorösi karosszéke bőrpárnával

Anyaga: Fa, háncs, bőr [...]

Állapota: A szék kopott, ülőkéje erősen szakadozott. A bőrpárna felülete erősen kopott, a varrások épek.

Lelőhelye: MTA Tudósklub

Ltsz. n.

Leírása: Barna karosszék, „gondolkodószék”, támláján kis réztábla: „Arany János nagykorösi karosszéke” felirattal. A támlát három feketére pácolt függőleges idom díszíti. Mindkét karfa elől lekerekített, oldalukon 4-4 db feketére pácolt oszloppal. [...]

A tárgy története: Feltehetőleg már Nagykorösön megvolt, Pestre költözéskor magával vitte.

Nagykorös, 1851 után

20. Arany János pipája I.

Anyaga: Meggyfa, fehér műanyaghoz hasonló szipka, tajtékkő (magnézium-szilikát)

Méret: A szár hossza 77 cm, a pipafej hossza 12,5 cm

Állapota: Jó

Lelőhelye: Arany János Múzeum, Nagykorös

Leltári szám: TT 74.5.1

Leírása: Sötétbarna meggyfaszár, melyet egy parafa illesztőelem rögzít a csontszínű fejhez. A pipaszár felső végén körbefutó ezüstszalagon az alábbi felirat: „Gondúzó pipáját Arany János a tűzbe meríti”. A szöveg utalás Arany János [1851-ben Nagykorösön írt] Családi kör című költeményére. [...]

Nagykorös?, 1851 után?

30. Arany János lúdtolla

Anyaga: Lúdtoll

Méret: Hossza 10 cm, szélessége 3 cm

Állapota: Kopott

Lelőhelye: Arany János Emlékmúzeum, Nagyszalonta

Ltsz. n.

Leírása: Fehér lúdtoll, vége tintás

Nagykorös, 1860 előtt?

Melléklet a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Versenyhez
2016/2017. tanév, Megyei/fővárosi forduló,
II. kategória, 9-10. évfolyam

2. részlet

Arany születésének 150 éves évfordulója alkalmából az *Irodalomtörténeti Közlemények* 5-6. összevont száma több Arannyal kapcsolatos írást is közölt. Törös László *Arany János és Nagykőrös* címmel írt a nagykőrösi múzeum történetéről. A 621. oldalon kezdődő, rövidke, mindössze háromoldalmi terjedelmű írásból fontos információhoz juthatunk a képpel kapcsolatban is. Ebből idézünk:

„Végezetül az Arany János Emlékmúzeumunkról szólnék néhány szót. A volt Aranytanítványok átadták az iskolának az Arany által javított dolgozataikat, a náluk levő Aranyjegyzéseket.

Arany László halála után az özvegye értékes kéziratokat adott Nagykőrös gimnáziumának. Ide került Arany íróasztala és széke. Az Arany János Társaság megalakulása előre lendítette a gyűjtést: egész kis Arany-szobánk keletkezett. A II. világháború pusztításain sikerült átmentenünk az Arany-relikviákat s ezeket 1952-ben, a költő halálának 70. évfordulóján kiállítottuk. 1957-ben rendeztük meg iskolánk alapításának 400 éves jubileumát.

Ekkor érkezett az ideje egy nagyobb méretű Arany János Emlékmúzeum létrehozásának. A

Múzeumi Főosztály és a Petőfi Irodalmi Múzeum segítségével elkészült az állandó Aranykiállításunk, mely öt helyiségben mutatja be az Arany-élmékeket. A legnagyobb teremben kaptak helyet Arany tanárságának emlékei — köztük 20 magyar dolgozat —, a kisebbikben a körösi költői emlékek. Egy másik szobában rekonstruáltuk Arany dolgozószobáját, fényképfelvételek és személyes emlékeim alapján. — A múzeum látogatóinak száma állandóan emelkedik. Külföldről is szép számmal jönnek vendégeink: itt volt pl. A walesi bárdok velszi, a Toldi kínai fordítója, s az ország minden részéről érkeznek látogatók, ismerkedni nagy költőnk kézíratos és tárgyi hagyatékával.”

3. részlet

Debreczeni István: Arany János hétköznapijai, Bp., Gondolat, 1968. 127-128. p.

„Kíséreljük meg a betekintést költői műhelyébe, hogy megfelelhessünk a másik kérdésre: Hogyan alkotott? Nem könnyű a műhelybe csak bepillantani is, mert ajtaját, sőt ablakát is zárva tartotta, még családtagjai számára is. Sohasem beszélt arról, hogy, mint dolgozik, vagy mit ír. [...]

Arany csak otthon tudott dolgozni. Idegenben jórészt soha. [...]

Verseit, kivált a rövidebbeket eleinte ceruzával írta. A ceruzát előbb ónnak, később írónak nevezte. Ezzel írta a fordításokat is, mivel azokon újabb átnézések alkalmával inkább akadt javítani való. Később általában tollal írt, és pedig lúdtollal, melyet maga hegyezett meg. Ezt a tollát nagyon szerette és dicsérte, mert sokáig tartott és jól fogott. Még ma is megvan, mert felesége papírba csomagolva eltette. Mikor az acéltoll lett divatos, a tintát előbb maga, majd fia készítette [...].

Kisebb költeményeit egy-egy különálló papírra írogatta. Ezeket nem gyűjtötte, s a verseket nem foglalta füzetbe sem, sőt egy részüket meg sem őrizte. [...]

Nagyobb költeményeit szép olvasható írással bekötött füzetbe írta, vagy a megírt lapokat kötötte egybe. Ezekben alig van valami javítás [...]

4. részlet

Fabri Anna: Hétköznapi élet Széchenyi István korában. Bp. Corvina, 2009. 78., 87. p.

„A pipázás általában véve kényelmes időtöltés volt: a szemlélődés és az ellazult beszélgetések kedvelt alkalmak. Ezenkívül különféle szerszámokra is szükségük volt: például dohányvágó késre vagy a jó szelelést elősegítő szurkálóra. Nemesak a dohány elszívása volt időigényes [...] hanem az előkészületek is. [...]

A hazai írók művei sokszor szerzői kiadásban jelentek meg, és általában előfizetéssel lehetett hozzájutni. Nagyon népszerűek voltak Berzsenyi, Vörösmarty, Arany és Petőfi költeményei.

A korról lépést tartó legigényesebbek a legfrissebb irodalmat németül, angolul és franciául olvasták.”

Melléklet a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Versenyhez
2016/2017. tanév, Megyei/fővárosi forduló,
II. kategória, 9-10. évfolyam

5. részlet

Törös László: A nagykőrösi Arany emlékek katalógusa. In: A nagykőrösi művelődés hármás kis tükre. Nagykőrös, Híradó Nyomda, 1935., 13. p.

A fenti kötet a nagykőrösi Arany emlékszoza tárgyainak egy korai katalógusa, mely 69 tárgyat mutat be. Köztük:

„16. sz. *Arany János íróasztala*. Egyszerű, sötétre festett fenyőfából összerótt alkalmatosság, amelyről évődve emlékszik meg maga Arany is Tompához írt levelében. Elég kényelmetlen lehetett mellette ülni, de hatalmas mély fiókjában rengeteg irat és könyv férhetett el. Szegény ember bútorának készült. Hitelességét bizonyítja a felette függő levél:

17. sz. *Arany László levele a nagykőrösi igazgatóhoz*: Fontossága miatt közöljük:
»Igen tisztelt igazgató ur! A kőrösi iskola könyvtárában őrzött mély fióku fenyőfa

asztalra vonatkozólag az általam szóval említett adatokat anyám mindenben megerősíti. Azt az asztalt atyám mindjárt Kőrösre menete után szerezte és íróasztalul használta egész 1857 vagy 58 ig, mikor aztán egy jobbacská asztalhoz jutott ...«

18. sz. *Egy sima fakarszék és egy párnázott viaszos vászon behuzatu szék Arany bútorzatából*. Nagykőrösről elköltözve eladták itteni butoraik jelentős részét, s így került ma már ismeretlen ajándékozó utján gyűjteményünkbe.”

6. részlet

Törös László: Arany János Nagykőrösön. Nagykőrös, Városi Tanács, 1974. 131. p.

„A naptár 1857 tavaszát mutatja. Odakint loccs-poccs az idő. Arany a gimnázium tőszomszédságában épült kis „professzori lakban” egyszerű íróasztala mellett ül. Előtte nagy csomó dolgozat. Kezében lúdtoll, javítgatja vele a dolgozatokat. Féloldalt fordulva ül az alacsony asztal mellett, hogy hosszúszerű pipáját oldalt vethesse. Szájából bodor füstöt ereget. [...]

Egyszer csak megszólal a kapu mellől a »rángató csengő«. [...]

Már bent is vannak a kis szobában, s Arany leülteti kedves vendégét a lócára, amely semmivel sem különb az íróasztalnál meg a széknél. [...]

Arany kimegy, s addig szétnéz Szász Károly a szűkös dolgozó szobában. Az összes bútorzat a szegényes, fekete íróasztal mellett még egy könyvespolc, »melyet valamely éléskamrából vetettek ki.« [...] Rárakta Arany azt a 4-500 könyvét, amit eddig összegyűjtött Kőrösön.”